

Тема. Визначення енергії зарядженого конденсатора

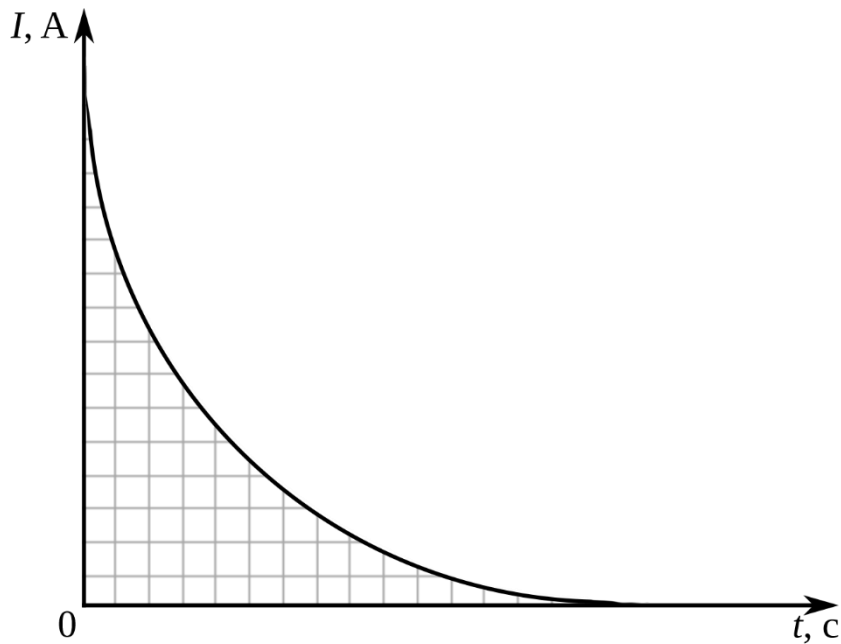
Теоретичні відомості та практичні поради

Енергію зарядженого до напруги U конденсатора, який має заряд q , можна обчислити за формулою:

$$W = \frac{qU}{2}.$$

Складемо електричне коло (мал. 1) і, замкнувши перемикач, зарядимо досліджуваний конденсатор до напруги джерела, а потім перемкнувши перемикач, змусимо конденсатор розряджатися через резистор і мікроамперметр. Заряд q , який пройде через мікроамперметр за час повного розрядження конденсатора, дорівнює заряду q конденсатора у початковий момент часу.

Щоб визначити заряд q , треба знайти залежність сили струму I у процесі розрядження, від часу t та обчислити площу фігури, обмежену осями і графіком залежності $I(t)$ (мал. 2). Площа, обмежена графіком відповідатиме заряду конденсатора. Щоб обчислити заряд, спочатку визначають, якому заряду відповідає площа квадрата зі стороною 1 см (0,5 см), і підраховують кількість таких квадратів на всій площі, обмеженій графіком. Визначивши у такий спосіб заряд та вимірявши вольтметром різницю потенціалів на обкладинках конденсатора на початку розрядження, визначають енергію конденсатора.

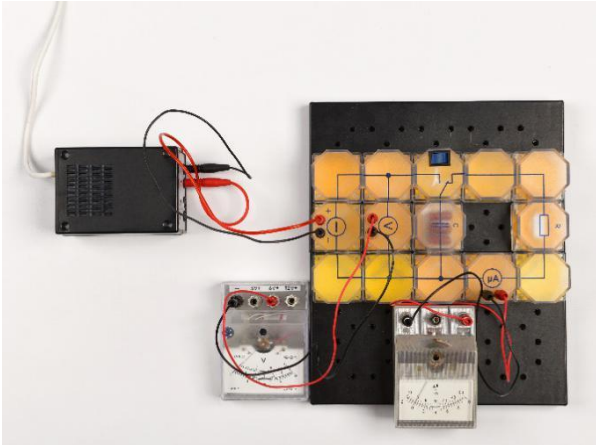
Тема. Визначення енергії зарядженого конденсатора

Мета: визначити енергію зарядженого електролітичного конденсатора, дослідивши процес його розрядження.

Обладнання: набірне поле, джерело живлення, мікроамперметр, вольтметр, резистор, ключ, з'єднувальні провідники, секундомір, резистор, конденсатор електролітичний.

Виконання роботи

1. Складаю електричне коло за мал. 1 та креслю його схему.

Малюнок 1.

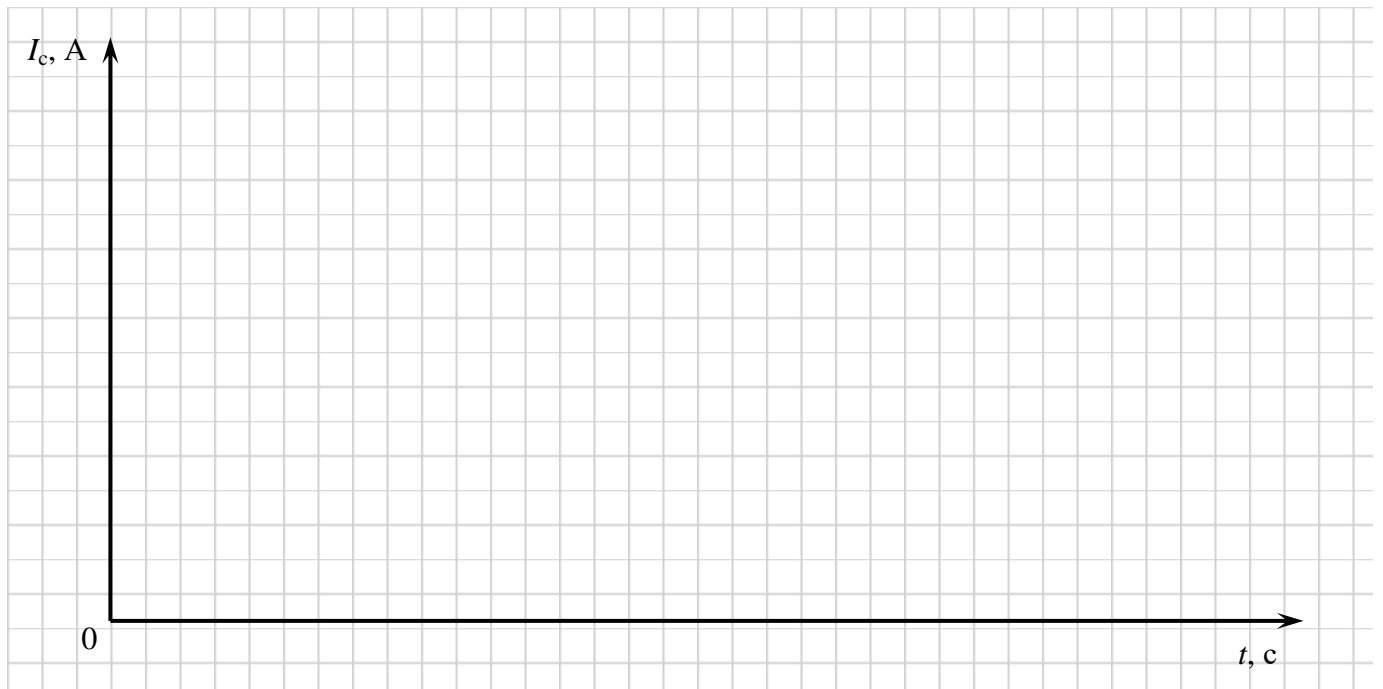
2. Приєдную джерело напруги до конденсатора, замкнувши перемикач у положення 1. Коли сила струму стане рівною нулю, вимірюю напругу та записую покази вольтметра: $U = \underline{\hspace{2cm}}$ В.
3. Від'єдную перемикачем джерело напруги, перемкнувши перемикач у положення 2 та одночасно включаю секундомір. У такому разі джерело напруги від'єднається від кола. Струм проходить далі через резистор завдяки розрядженню конденсатора. Через кожні 10 с записую у таблицю 1 силу струму I_1 (до повного розрядження конденсатора).
4. Повторюю дослід. Для цього:
  - ▶ замикаю перемикач у положення 1 (ліве на малюнку);
  - ▶ перемикаю перемикач у положення 2 (праве на малюнку) та одночасно вмикаю секундомір;
  - ▶ через кожні 10 с записую у таблицю 1 силу струму I_2 (до повного розрядження конденсатора).

Час t , с		0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140
Сила струму розрядження I , 10^{-6} А	I_1															
	I_2															
	I_c															

5. Обчислюю середні значення сил струмів:

$$\begin{aligned}
 I_{c0} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c1} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c2} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c3} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; \\
 I_{c4} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c5} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c6} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c7} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; \\
 I_{c8} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c9} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c10} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c11} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; \\
 I_{c12} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c13} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}; & I_{c14} &= \text{---} = \text{---} \text{ А}.
 \end{aligned}$$

6. За даними таблиці будує графік залежності I_c розрядження конденсатора від часу t :

7. Враховуючи, що $q = I \Delta t$, визначаю заряд q_0 який відповідає площі одного квадратики:
 $q_0 = \underline{\hspace{1cm}} \cdot \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}}$ Кл.

8. Обчислюю кількість квадратиків N , обмежену осями та графіком залежності $I(t)$, за формулою:

$N = n + \frac{1}{2} n_1$, де n – кількість цілих квадратиків, а n_1 – кількість нецілих квадратиків:

$$N = \underline{\hspace{1cm}} + \frac{1}{2} \cdot \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}}.$$

9. Визначаю заряд q конденсатора у початковий момент часу:

$$q = N q_0; \quad q = \underline{\hspace{1cm}} \cdot \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ Кл.}$$

10. Обчислюю енергію зарядженого конденсатора:

$$W = \frac{qU}{2}; \quad W = \frac{\underline{\hspace{1cm}} \cdot \underline{\hspace{1cm}}}{2} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ Дж.}$$

11. Аналіз результатів експерименту:

Додаткові завдання

---

1. Дайте відповіді на запитання:

- ▶ Як впливатиме на час розрядження і зарядження конденсатора зміна напруги джерела?
- ▶ Як зміниться при цьому енергія зарядженого конденсатора?

2. Визначте електроємність досліджуваного конденсатора: $C_d = \text{————} = \text{————} \text{ Ф};$

Оцініть похибку вимірювання електроємності, де C_n – фактична ємність конденсатора

(вказана на корпусі): $\varepsilon = \left| \frac{C_d}{C_n} - 1 \right| \cdot 100\%; \quad \varepsilon = \left| \text{————} - 1 \right| \cdot 100\% = \text{————} \%$.

Роботу виконав учень _____ класу

Роботу перевірів вчитель _____